

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; deze behoudt zich het recht voor, de stukken te bekorten)

ASCITES EN ZIJN BEHANDELING

In het artikel van collega BORST (1966) geeft de schrijver de oorzaken aan, waardoor een ascites kan ontstaan.

De differentiële diagnose is, waarschijnlijk opzettelijk vanwege de doelstelling om alleen over ascites te schrijven, onvoldoende tot haar recht gekomen. Dat is jammer, want hierdoor is de schijn gewekt dat de schrijver een foute handwijze zou goedkeuren. Naar onze mening is, wanneer de diagnose vrij vocht in de buikholte niet met zekerheid kan worden gesteld, een punctie gecontra-indiceerd. M.i. kunnen de symptomen, bij fysisch onderzoek gevonden, zelden of nooit de diagnose ovariumkyste doen uitsluiten.

Verscheidene keren heb ik meegemaakt, dat door klinici, internisten zowel als door gynaecologen de diagnose ascites gesteld was, terwijl bij operatie een grote, vaak slappe, ovariumkyste werd gevonden. Punctie van een ovariumkyste is gevaarlijk, omdat de kyste-inhoud, afkomstig van een maligne, maar nog afgesloten proccs, in de vrije buikholte kan terecht komen, met alle gevolgen van dien.

De schrijver vindt om de oorzaak van de ascites te kunnen vaststellen „een ascitespunctie noodzakelijk” en hij zegt verder: „contra-indicaties tegen proefpuncties bestaan er niet”. M.i. moet de bij gynaecologen geldende regel worden aangehouden: Bij „ascites” dient altijd een, aanvankelijk kleine, laparotomie te worden verricht om de oorzaak op te speuren en een eventuele operabiliteit te beoordelen. Dan wordt tevens het desideratum van collega BORST vervuld: „Behandeling van de afwijking die aan de ascites ten grondslag ligt heeft altijd voorrang boven de ascites-behandeling zelf”.

Literatuur: BORST, K. (1966) *Ned. T. Geneesk.* **110**, 1912.

Amsterdam, 26 oktober 1966

H. ROTTINGHUIS

Met de mening van collega ROTTINGHUIS, dat in geval van twijfel aan de diagnose „vrij vocht in de buikholte” een punctie gevaarlijk kan zijn, ben ik het volkomen eens.

In het caput selectum heb ik overigens niet geadviseerd, in twijfelgevallen een punctie te verrichten. De term proefpunctie werd slechts gebezigd in verband met een op klinische gronden verkregen zekerheid dat er ascites bestaat. De proefpunctie dient om de oorzaak van de ascites te achterhalen, niet om een ascites aan te tonen.

Er zullen zeldzame gevallen zijn, waarin een grote, slappe ovariumkyste de indruk wekt van ascites. Op grond hiervan een ascitesproefpunctie bij alle vrouwen en zelfs bij mannen(?) te vervangen door een proeflaparotomie, lijkt mij echter een extreem standpunt. Meestal is het immers door nauwkeurig fysisch en aanvullend onderzoek wel degelijk mogelijk, onderscheid te maken tussen ascites en andere aandoeningen, o.a. ovariumkyste.

Utrecht, 9 november 1966

K. BORST

PSYCHOPATHIE; THEMA MET VARIATIES

Naar aanleiding van het artikel van Dr. E. L. K. ZELDENRUST (1966) wilde ik graag een en ander opmerken.

Met veel interesse heb ik het bedoelde artikel gelezen, maar als niet-psychiater vlei ik mij niet met de gedachte dat ik er alles van begrijp. Kritiek heb ik op dat gedeelte waarin de schrijver het milieu aangeeft waarin de onmaatschappelijke zich tijdelijk of voor goed beter zou kunnen aan-

passen. Als hij schrijft: „Dat dit in principe kan, leert ons . . . het schip”, krijgt men de indruk dat de schrijver ons iets onthult waarover hij zelf verbaasd staat. Ik kan U verzekeren dat ondergetekende echter nog veel verbaasder is! En als collega ZELDENRUST ons verder nog mededeelt dat hij aan boord de „onmaatschappelijkst denkbare psychopaten” heeft gezien, die een geïntegreerd deel van de bemanning uitmaakten, dan stijgt mijn verbazing nog meer.

Ik vraag mij dan ook af, waar heeft collega ZELDENRUST al deze onmaatschappelijkst denkbare psychopaten toch aan boord gevonden? Ik heb collega ZELDENRUST nog nooit ontmoet bij de geneeskundige dienst van de Koninklijke Marine, evenmin heb ik ooit met hem kennis gemaakt in mijn huidige functie, noch ontmoet op de bijeenkomsten van het Nederlands Medisch-Nautisch Genootschap.

Ik kan mij voorstellen dat er ondanks de zeer scherpe psychische aanname-keuring bij de Koninklijke Marine wel eens iemand met psychopathische karaktertrekken doorslipt. Zo iemand valt echter al spoedig op en wordt afgekeurd. Om te „integreren” krijgt hij geen gelegenheid en „onmaatschappelijkst denkbare psychopaten” treft men bij de Koninklijke Marine zeker niet aan.

Bij de koopvaardij is de psychische keuring lang niet zo scherp als bij de Koninklijke Marine, en hier zou het wel mogelijk zijn een psychopathische persoonlijkheid aan boord aan te treffen, maar ook hier is geen kans dat betrokkene ooit een integrerend deel van de bemanning wordt.

Het milieu waarin de zeeman aan boord leeft, is voor personen met psychische afwijkingen een milieu waarin zij zich nooit kunnen thuis voelen. Alleen psychisch gezonde en evenwichtige figuren zien kans zich hier te handhaven.

Het milieu stelt psychisch zulke hoge eisen omdat:

1. het een klein milieu is, waar de mensen dicht op elkaar leven en elke afwijking van het normale in gedrag en leefwijze onmiddellijk opvalt en sterk prikkelend werkt en aanleiding geeft tot moeilijkheden;

2. de civiliserende invloed van het vrouwelijk element ontbreekt, waardoor de kans bestaat dat men sneller tot minder geciviliseerd gesprek en minder geciviliseerde handeling komt dan in een normaal milieu. Zwakke broeders vallen in dit opzicht gauw uit de toon en maken zich snel onmogelijk. Door het ontbreken van dit vrouwelijk element is ook de gezelligheid minder, hetgeen men soms met een extra borreltje tracht te compenseren wat het ook voor de — in dit opzicht — zwakke broeders heel moeilijk maakt;

3. de leden die dit milieu samenstellen, ook in hun vrije tijd aan boord, niet de kans krijgen zich geheel aan hun werk-omgeving te onttrekken en zich goed te ontspannen, wat tot velerlei moeilijkheden aanleiding geeft;

4. de langdurige scheiding van familie, van huis en hof vaak — hoe hier ook door de jeugdige schepeling naar verlangd kan worden — op den duur een veel te zware opgave is;

5. het werk voor psychisch zwakken te zwaar is, omdat elke taak wel zinvol is, maar dit zinvolle wél door de leiding wordt begrepen, doch door de psychisch zwakke meestal niet. Dit geldt vooral voor de lagere functies aan boord en niet voor de werkzaamheden van de officieren;

6. de taak die vervuld moet worden juist aan boord van een schip zo moet gebeuren als de leiding dit wil en meestal in een tempo dat hoger ligt dan het werktempo aan de wal. Mijn ervaring is dus in schrille tegenstelling met die van collega ZELDENRUST („als het werk maar klaar komt”);

7. „de haven” meestal niet dat rustpunt in de cyclus van werkzaamheden vormt dat men ervan zou willen maken. Voor vele opvarenden is er in de haven nog meer werk te